
BRUK

- ett verktyg för skattning
och utveckling
av kvalitet

Detta är BRUK

BRUK är ett verktyg för självskattning av kvaliteten i samtliga läroplansstyrda verksamhetsformer. Självskattningen görs med hjälp av indikatorer som är framtagna med utgångspunkt i nationella styrdokument.

BRUK kan användas i den process som ständigt pågår: målformulering, genomförande, bedömning av måluppfyllelse, analys samt formulering av verksamhetens mål och pågående utvecklingsprocesser. Det kan användas för att starta utvecklingsprocesser, som en del i det systematiska kvalitetsarbetet eller för att ta fram underlag för skrivandet av den årliga kvalitetsredovisningen.

BRUK hjälper till att synliggöra, bedöma och utveckla kvalitet i verksamheter. Det kan vara en hjälp både för den enskilda verksamheten eller arbetsgruppen och för kommunen. Arbetslaget kan använda BRUK för uppföljning och utvärdering och för att formulera nya mål. Enheter och verksamhetschefer kan använda verktyget som arbetsunderlag för uppföljning och utvärdering.

BRUK ger endast kunskap om enskilda indikatorer eller indikatorområden och kan inte ensamt vara ett underlag för att ta fram ett samlat kvalitetsvärde för verksamheten. Verktyget kan användas parallellt med eller som alternativ till andra kvalitetssystem.

BRUK bygger på medvetenhet om hur det borde vara i förhållande till hur det verkligen är vilket leder till utveckling.

BRUK ger den som skattat sin verksamhet information både om var de befinner sig kvalitetsmässigt och riktningen för arbetet mot uppsatta mål för verksamheten. Denna medvetenhet leder till motivation för och inspiration till förbättring av verksamhetens kvalitet.

BRUK har tre huvudområden som strukturerar tänkandet:

Process	– vad arbetar vi med? – hur organiserar vi lärandet?
Måluppfyllelse	– vad leder vårt arbete till?
Bakgrundsfaktorer	– vilka är våra förutsättningar?

Varje huvudområde är indelat i indikatorområden, delområden och indikatorer. För den enskilda indikatorn finns ett antal kriterier att ta ställning till. Självskattning av en indikator följs av en analys.

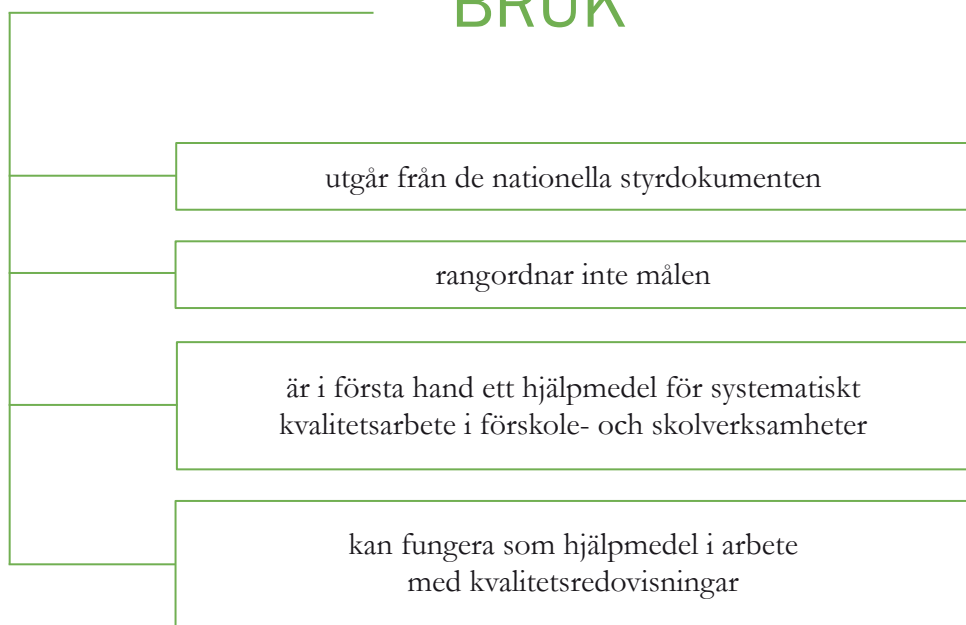
De indikatorer och delområden som gäller för grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen kan också i de flesta fall användas i särskolan (innefattar grundsärskolan, gymnasiesärskolan och särvtvux). Ibland kan en indikator uppfattas som mindre relevant eller mer sällsynt i särskolan, och får då anpassas efter verksamhetens och elevernas förutsättningar.

Det blir den enskilda skolan/verksamheten som genom sitt val av indikatorer avgör om en viss indikator är relevant eller inte. När det gäller förskoleklassen, skolbarnsomsorgen och SFI gäller samma sak. Delar av materialet ska kunna användas och anpassas även för dessa verksamhetsformer. Man får gemensamt tänka igenom om kriterierna fungerar som de är eller om de behöver anpassas. Kanske behöver man formulera vissa egna kriterier.

Materialet är omfattande eftersom det täcker stora delar av förskolans, förskoleklassens, grundskolans, gymnasieskolans, särskolans, SFI:s och vuxenutbildningens verksamhet.

I den fortsatta beskrivningen kommer skolformerna att benämnas **verksamheter**.

BRUK

På www.skolverket.se/BRUK finns indikatorförteckningar för varje verksamhetsform med de motiv/lagrum angivna som indikatorerna utgår från.

KVALITET inom förskola och skola är en samlingsbeteckning för hur väl verksamheten:

- uppfyller nationella mål, svarar mot nationella krav och riktlinjer
- uppfyller andra mål, krav och riktlinjer som är förenliga med de nationella (t ex skolplan, lokal arbetsplan, arbetslagens prioriterade mål)
- kännetecknas av en strävan efter förnyelse och ständiga förbättringar utifrån de förutsättningar man har

Uppföljning kallas det när man fortlöpande samlar in information för att beskriva verksamheten och dess förändringar när det gäller grundläggande förutsättningar, funktioner och resultat.

Utvärderar gör man när man granskar och värderar särskilt utvalda delar av verksamheten gentemot överenskomna kriterier. Det ger svar på varför något händer.

Systematiskt Kvalitetsarbete innebär att ständigt synliggöra, reflektera över och utveckla kvaliteten i verksamheten. Det gör man genom att beskriva sitt utgångsläge, klargöra vart man ska och ha strategier och strukturer för hur förändringsarbete ska gå till. Därefter utvärderar man hur det blev och hur man ska arbeta vidare. Detta är en ständigt pågående process.

Fem nivåer i BRUK

Huvudområde

I BRUK finns tre huvudområden:
Process, Måluppfyllelse och bakgrundsfaktorer.

Indikatorområde

BRUK delar upp de tre huvudområdena i ett antal indikatorområden som vart och ett har en bokstav som beteckning, t ex inom huvudområdet Process finns indikatorområdet A Pedagogisk verksamhet.

Delområde

Vart och ett av indikatorområdena är i sin tur indelat i ett antal delområden som har en beteckning som består av både en bokstav och en siffra, t ex inom huvudområdet Process, indikatorområdet A Pedagogisk verksamhet finns delområdet A3 Det pedagogiska arbetet.

Indikatorer

För varje delområde har några indikatorer valts ut. Exempel på indikatorer inom huvudområdet Process, indikatorområdet A Pedagogisk verksamhet, delområde A3 Det pedagogiska arbetet är A3.1 Det dagliga arbetet och A3.2 Individualisering. Det är indikatorerna som säger något om kvaliteten i den egna verksamheten. Varje indikator innehåller en beskrivning av vad indikatorn ska belysa samt ett antal kriterier att ta ställning till.

Kriterier

Ett kriterium är ett påstående om verksamheten. Man ska skatta i vilken grad verksamheten lever upp till detta påstående.

När man väljer i BRUK

Eftersom BRUK-materialet är omfattande gäller det att begränsa sig och att arbeta med det antal indikatorer som det finns möjlighet och resurser att skatta, reflektera över och åtgärda. Välj de indikatorområden och delområden som känns särskilt relevanta för ögonblicket för den egna verksamheten.

Bakgrundsfaktorerna kan vid bedömning också fungera som förklaringsmodeller vid diskussioner om ”orsak och verkan”. Ofta har kommuner själva redan insamlade uppgifter om många av bakgrundsfaktorerna. De som tas upp i BRUK är bara exempel på förutsättningar för verksamheten som bör tas i beaktande då verksamhetens kvalitet skattas.

Att arbeta med BRUK

Verktyget

På webbplatsen www.skolverket.se/BRUK finns en introduktion i form av en PowerPoint-presentation där BRUK presenteras överskådligt. Denna kan användas för att introducera verktyget för den grupp som ska arbeta med självskattning och utveckling av den egna verksamheten. I introduktionen åskådliggörs uppbyggnaden av BRUK och arbetssättet.

Indikatorblanketten

En indikator presenteras på en blankett där man med hjälp av kriterier skattar hur väl den egna verksamheten motsvarar beskrivningen. Blanketten har två delar; en del för skattning och en del för analys.

Om det saknas en indikator

Verksamheterna är mångsidiga och läroplanens mål förutsätts genomsyra all verksamhet. Ändå har verksamheten i BRUK delats upp i olika indikatorområden, delområden och indikatorer. Det är inte osannolikt, det är i själva verket ganska troligt att förskolor, skolor och vuxenutbildningar kan vilja se på sin verksamhet utifrån en aspekt som saknas i BRUK. Dessutom finns det sådant som är viktigt i verksamheten men där tydliga mål saknas i de nationella styrdokumentet. Problemet löser man enklast genom att utforma en ny indikator som kan bestå av kriterier från befintliga indikatorer eller kriterier som verksamheten utformar själv.

Skala för skattning

På en skala från att kriteriet inte alls kännetecknar verksamheten till att kriteriet kännetecknar verksamheten ska varje kriterium bedömas. Skalstegen säger något om hur långt förskolan, skolan eller arbetslaget har kommit i arbetet mot att uppnå det som kriteriet anger:

- Kriteriet kännetecknar inte alls verksamheten
- Diskussioner om hur kriteriet ska uppnås har inletts
- Personalen har enats om hur kriteriet ska uppnås
- Arbetet har påbörjats och vissa kännetecken finns
- Verksamheten kännetecknas till stor del av kriteriet
- Detta kriterium kännetecknar verksamheten

Analys

Efter att indikatorns olika kriterier skattats på sidan 1 av blanketten kan man vända till sidan 2 och få hjälp med att diskutera och analysera sina resultat och fundera över vad man ska göra för att förbättra kvaliteten i sin verksamhet.

Diskussion

Nulägesbedömning

Åtgärder

Analys

Steg 1 Diskussion

För att kunna gå vidare och analysera de värden som skattningen ger är det bra att först diskutera följande frågor:

- Utifrån vilket underlag har skattningen gjorts?
- Är underlaget tillräckligt eller behöver det kompletteras?

Steg 2 Nulägesbedömning

- Placera in de skattade kriterierna för indikatorn i nedanstående figur.
- Bedöm samtidigt hur viktigt varje enskilt kriterium är för verksamhetens arbete med indikatorn.

	A	B	C	D	E	F
Mycket viktigt						
Mindre viktigt						

- Diskutera, utifrån skattningen av kriterierna, det aktuella läget för verksamhetens samlade arbete med indikatorn.
- Kan arbetet med indikatorn bedömas hålla god kvalitet?

Steg 3 Hur går vi vidare?

Använd resultaten från steg 1 och 2. Bestäm vilka åtgärder som ska satsas på till uppföljningen av arbetet med indikatorn.

I. Vad behöver åtgärdas på en gång?

Vad?
Varför?
Hur?
Vem/vilka gör vad?
När ska det göras?

II. Vad behöver utvecklas?

Vad?
Hur?
Vem/vilka gör vad?
När ska det göras?

III. Vad fungerar bra? Hur ska det säkras?

Vad?
Hur?
Vem/vilka gör vad?
När ska det göras?

IV. Vad kan vänta och varför?

V. När ska vi följa upp och stämma av arbetet?

Analysen görs i tre steg

Första steget innebär en diskussion om hur skattningen gjordes och vilka underlag som låg till grund för den. Det kanske behövs mer kunskap om hur läget är i verksamheten för att det ska bli en bra nulägesbedömning. Hur ska det kompletteras om det behövs? Här kan det vara fråga om en enkät till berörda, intervjuer eller kanske grundligare diskussioner för att vara klar över att skattningen stämmer.

I det andra steget placeras de olika kriterierna först in i en figur. Då synliggörs en samlad bild av hur de olika kriterierna skattats och hur nuläget ser ut. Har verksamheten bra kvalitet eller inte? Samtidigt bedöms hur viktigt varje kriterium är i verksamheten. Detta görs under diskussioner och det är inte säkert att det är helt klart från början vad som är viktigt eller inte. En diskussion om hur arbetet med hela indikatorn har skett och sker för att förbättra verksamheten är på sin plats för att klargöra vilken inriktning det fortsatta arbetet ska ha.

Det tredje och sista steget handlar om vad som ska göras i det läge som man konstaterat i verksamheten. Det kan vara mycket olika beroende på hur långt man kommit i sitt arbete. Åtgärderna rangordnas utifrån angelägenhetsgrad. Vissa kriterier pekar på sådant som behöver åtgärdas omgående. Annat behöver utvecklas över tid eller så fungerar det i stort sett bra men behöver säkras. Ytterligare annat bedöms som åtgärder som kan vänta med att komma igång.

Oavsett angelägenhetsgrad måste beslut fattas om hur man ska göra, vem som ska göra det och när det ska göras. Dessutom måste tidpunkt bestämmas för när uppföljning av arbetet ska ske och vem som ska göra den.

Hitta i BRUK

1. Välj först vilket verksamhetsområde du vill arbeta med.
2. Välj sedan huvudområde och därefter indikatorområde.
3. I nästa steg väljer du bland de delområden som indikatorområdet rymmer.
4. När du valt delområde kan du välja bland indikatorerna.
5. När du klickar på en indikator, öppnar sig indikatorblanketten.

BRUK hittar du på Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/BRUK

Skolverket

www.skolverket.se